

BISERIC'A si SCÓL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literara si economica.

Iese odata in septemana: *DUMINEC'A.*

PRETIULU ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungari'a:

Pe unu anu 5 fl.—cr., pe 1/2 anu 2 fl. 50 cr.

Pentru Romani'a si strainetate:

Pe unu anu 14 fr., pe jumetate anu 7 franci.

PRETIULU INSERTIUNILÓRU:

Pentru publicatiunile de trei ori ce contien
cam 150 cuvinte 3 fl.; pana la 200 cuvinte 4 fl.;
si mai sus 5 fl. v. a.

Correspondentiele sè se adreseze Redactiunei

„BISERIC'A si SCÓL'A.“

Èr banii de prenumeratiune la

TIPOGRAFIA DIECESANA in ARAD.

Ingrijirea preotului pentru desvoltarea economica a poporului.

Când fericitul Metropolitu Siagun'a a luat in mânile sale cu alesii clerului si poporului opulu celu mare alu regenerării bisericei romane, — un'a din ingrijirile principale ale densului a fost si crea-rea de fonduri, prin cari se-se póta asigurá si sustiené organismulu centralu alu eparchiei, institutule de cultura, si din cari se-se póta impartí stipendie tenerilor talentati, pentru a-se cresce dintr'ensi' barbatii, cari se póta conduce cu succesu destinele poporului.

In urm'a initiativei si dupa modelulu marelui Arhiepiscopu s'a lucrat multu si cu multa bunavointia in acésta directiune, si astadi atât Metropoli'a, cât si cele trei eparchii, cari o constituiescu, dispunu de unele fonduri, cari au menitiunea de a sustiené organismele centrale ale bisericei nóstre nationale si de a promová interesele de cultura ale neamului romanescu din aceste párti. Èr când ne intrebám de isvórele, din cari s'au infintiat, si s'au augmentat aceste fonduri, — aflám, ca isvorulu celu mai insemnatu alu lor a fost: crutiarea si bun'a administrare a averii Domnului prin ómenii, cari au fost in fruntea afacerilor.

Am amintit aici acésta imprejurare, cá se pretám, si se dovedim pre de o parte, ca in sarcin'a fiecarui organu si a fiecarei corporatiuni, aflátorie in servitiulu bisericii, cade intre altele si ingrijirea de a lucrá la asigurarea organismului bisericei prin crearea de fonduri; èr pre de alta parte cá se aretám, si dovedim faptice prin propri'a nóstra istoria bisericésca-nationala, ca cu o buna ingrijire si cu o buna administrare se póte lucrá multu si bine in totu loculu si in acésta directiune.

Indreptand acum privirea nóstra asupra celor ce s'au lucrat, si s'a potut lucrá in parochieles nóstre pre acestu terenu, aflám, ca si aici s'a lucratu multu, dar nu s'a lucrat, si nu s'a potut lucrá nici pre

departe deajuns, — desí nimenea, care cunósce grelele imprejurári, in cari am traitu, nu va poté se dispute nici unui organu din parochia, precum nici poporului sêmtiulu de darnicía si de jertfa pre altariulu bisericei si culturii nóstre nationale.

Când am intrat noi in viéti'a constitutionala bisericésca, ne lipseau in multe párti scólele. Si deci atentia atát a consistorielor, cât si a corporatiunilor din parochia a fost si a trebuit se fia indreptata mai cu seama spre a prentêpiná acésta lipsa. Si in adeveru poporulu nostru a cheltuit multe sume de bani, pana când s'au potut cladí edificieles scolare trebuintóse, si s'au putut sistemisá salarieles invetiatoresci, cum s'au potut dupa imprejurári, precum sunt, si precum au potut se fia sistemisate. S'au mai infintiat apoi prin unele comune fonduri scolare, seau mai bine dis fonduri culturale; dar aceste fonduri in starea lor de astadi nu potu nici pre departe sustiené organismulu scólelor nóstre, si nu potu dotá pre invetiatori; èr dotatiunea preotiei este remasa pana in diu'a de astadi, precum s'a potut regulá din vechime. Veniteles preotiesci a-fara de venitul din sessiunile parochiale sunt precarie si supuse la totu felulu de fluctuatiuni.

Intre astfelulu de imprejurári, este fórté naturalu, ca avem multe de lucrat pre acestu terenu chiar in parochia. Ne trebuiescu in fiecare parochia fonduri pentru sustienerea organismului bisericescu scolaru alu parochiei, ne trebuiescu fonduri pentru dotatiunea preotilor si invetiatorilor.

La crearea si augmentarea astorfeliu de fonduri ne trebuiescu cu deosebire doue lucruri, si anume: a) unu spiritu de iniciativa, carele se cugete nentruerupt asupra modulu, cum se utilizám, si se scim utilisá valori, cari de multe ori se perdu, si remanu neutilizzate, si prin utilizarea lor se punem fundamentu la infintierea de fonduri pentru asigurarea bisericei si a scólei; si apoi b) o buna administrare a denariulu realizatu din

astfelu de valori, cá elu se crésca, si se-se inmul-tiéscá.

Sarcin'a atât in ceea ce privesce spiritulu de initiativa, cât si ingrijirea pentru o buna adminis-trare in parochia, cade in prim'a linia in sarcin'a preotului; ér ca este cu potintia, cá preotulu se póta produce si aretá rezultate pre acestu terenu ne servescé unu insemnatu faptu istoricu pre carele l'am vediut in anii din urma chiar in desvoltarea parochiei. S'a produs adeca in timpul din urma dela intrarea nóstra in viéti'a constitutionalá incóce unu curentu fórté puternicu atât in preotime, cât si in genere in ómenii nostri din parochia de a infintíá scóle noue si a-le face pre cele vechi corespundietórie trebuintielor culturale de astadi. Si acestui curentu avem se multiemim numerulu celu destul de mare alu scó-lelor nóstre confessionale infintiate in intréga Me-tropoli'a in timpul celor 20 de ani din urma. Daca ne-a ajutat Ddieu, cá se facem acestu insemnatu pasu inainte pre terenulu desvoltárii nóstre culturale, — atunci este naturalu, cá acei ómeni, cari au in-grijit, si au jertfit pentru ridicarea acestor scóle se mérga unu pasu mai departe, si se iea asupra-si si sarcin'a de a-le poté asigurá viéti'a si desvoltarea pentru tóte imprejurárele prin crearea de fonduri de ajuns, capaci a-le sustiené si a-le asigurá viéti'a si desvoltarea.

Ei bine, cum se infintíéza, si se sporescu fon-durile?

Respunsulu la acésta întrebare nu póte se ne fia altulu, decât acel'a, pre carele i-l'au dat faptice toti ómenii, cari au infintiat fonduri, si au creat capitale pentru sustiênerca institutelor si institutiuni-lor publice. Au inceput adeca acestu soiu de ómeni, cá se adune cruceri, cá se faca din ei florini, au grijit bine florinii, cá se faca din ei sute, au chi-vernisit apoi bine sutele, si au facut din sute mii; ér venítulu acestor mii l'au depus si întrebuintiat in folosulu desvoltárii culturale a poporului.

Aplicand acestu modu de gandire si procedere asupra stárii, in carea ne gasim astadi, asia credem, ca nici nu esagerám, nici nu ne insielám, când constatám, ca daca preotulu si comitetulu si sinodulu parochialu din cea din urma comuna din Metropoli'a nóstra vor privi asupra satului, a averii satului, multa, putiena, cáta se gasesce in satu, si daca a-cesti factori instituiti de statutulu organicu cá pazi-tori si indreptatori ai vietii si desvoltárii parochiei pre terenulu administrativu economicu vor privi mai departe asupra modului de cascigu, asupra modului de gandire si de viétiá alu credintiosiloru, atunci nu ne indoim vor poté aflá in totu loculu mijloculu si mijlócele de a pune la o parte cáti'a cruceri, cáti'a florini spre a creá nisce mici fonduletie, din cari cu o buna administrare dupa timpu se-se faca fonduri, cari se servésca la asigurarea parochiei si in spe-cialu la o mai buna dotatiune a preotilor si inve-tiatorilor.

Mai amintim apoi aici unu lucru, carele de alt-mintrelea este cunoscutu, carele sta in strénsa lega-tura cu cestiunea, de carea ne ocupám. Ne plangem acum de multu, si de multe ori, ca banii bisericilor nóstre nu se administréza destul de bine, nu se administréza astfelu, cá ei se sporésca mai repede, si se-ne faca servitiile, pre cari intre alte impreju-rári ni-le-ar poté face. Si vorbim din esperientia, ca daca i-lipsesce cev'a acestei administrári, nu-i lip-sesce nici decât bunavointi'a si zelulu crestinescu al ómenilor, cari administréza banii bisericeii; ci dupa cele ce am vediut si am poté observá noi, nu i-s'a dat, si dóra nici astadi nu i-se dá averii bisericesci importanti'a, carea i-se cuvine dupa natur'a si me-nitiunea ei. Se administréza adeca si astadi averea bisericeii si scólei nóstre pré dupa modulu, cum se administrá din betrani; ér in betrani asia era, ca comitetulu, seu betranii bisericeii dedeau banii im-prumutu la credintiosii din comuna si apoi de in-casarea intereselor si capitalului comitetulu si betra-nii bisericeii ingrijeau mai cu seama numai atunci, când era trebuintia, cá se-se repareze biseric'a, seu scól'a, seu se-se faca alte lucrári mai mari. Nu era trebuintia de astfelu de lucrári timpu de mai multi ani, nimenea nu mai ingrijá de incasare. Si asia se perdeau si s'au perdut multi din astfelu de bani nu din reutate, nici chiar nu din negrije; ci pentru ca s'a întemplat se lipsésca spiritulu de initiativa, de a-se investí acei bani d. e. in paméntu cá se nu se pérda, ci se fia pastrati pentru posteritate. (Va urmá.)

Congresulu nationalu bisericescu.

Siedinti'a VIII., tienuta la 8/20 Octomvre.

Siedinti'a se deschide la 9 óre a. m. si dan-du-se cetire protocolului siedintiei premerse, — acesta se autentica.

Escelenti'a S'a, Dlu presidentu, presinta cererea deputatului congresualu Ioanu Budintian pentru unu concediu pe restulu sesiunei congresuale. — Concede-iulu cerutu se acórdá.

Escelenti'a s'a, Dlu presidentu, presenta rapor-tulu delegatiunei congresuale in afacerile pendente din despartirea ierarchica de catra serbi. — Se trans-pune comisiunei speciale, care se alege in persónele deputatiloru: Augustin Hansea, Mihaiu Popoviciu, Ioan eav. de Pusicariu, Alecsandru Mocsonyi, Vincentiu Babesiu si Paulu Rotariu.

Se presinta rugarea comitetului parochialu din Resinariu pentru de a se interpretá si dá esplicari la §. 19 din statutulu organicu, daca casulu de rudenie are a se reflectá si asupra preotului cá mem-bru naturalu nealesu ori numai asupra membriloru alesi. — Se transpune comisiunei pentru petitiuni.

Deputatul Paul R o t a r i u propune:

Marítulu congresu se decida, cumca de adi ina-nte va tiené cáte dóua siedintie pe di pana la fini-

rea agendelor sesiunii actuale. — Se pune la desbatere cá urgenta si in firulu discutiuniloru propunatoriulu revocându-o, congresulu trece la ordinea dilei.

Raportulu consistoriului metropolitanu pentru alegarea unui membru in reprezentanti'a „fundatiunei Gozdsu“ precum si normativulu votatu de consistoriulu metropolitanu in siedinti'a din 29 Septembrie 1888, prin care se reguléza referintiele fundatiunei Gozdsu catra metropolia la propunerea comisiunei organizátore, — se transpunu comisiunei speciale penuru „fundatiunea Gozdsu“.

Raportulu consistoriului metropolitanu pentru sistemisarea unui postu de comptabilu la consistoriulu metropolitanu precum si cestiune a vinderii unoru actii din partea reprezentatiunei fundatiunei Gozdsu impreuna cu ratiociniulu acestei fundatii pe anul 1886. — Se transpunu comisiunei speciale pentru fundatiunea Gozdsu.

Comisiunea verificátore prin raportorul Paul Rotariu cu privire la alegerea deputatului mirénu in cerculu Buziasiu, Georgiu Ioanovicu constata, ca actele electorale cu putiene esceptiuni, care inse nu alteréza rosultatulu alegerii, sunt' in ordine, lipsa credentionalului e justificata, propune deci si congresulu dechiara de verificatu pe deputatulu mirénu Georgiu Ioanovicu si in considerarea cererei motivate i-i acórdá concediu pe intrég'a durata a sesiunii actuale.

Urmându la ordinea dilei raportulu comisiunei organizátore asupra proiectului de regulamentu relativu la alegerea deputatiloru pentru congresulu bisericesc-nationalu conform propunerei comisiunei. — Sub titlulu „VI. Alegerile deputatiloru din cleru“ se primesce neschimbatu.

Numerulu paragrafului 17 din proiectu la propunerea comisiunei

Se inlocuesce cu Nr. 18 si teostulu se modifica astfelu :

In aline'a prima: rëndulu prim dupa cuvintele „deputatiloru preotiesci“ se intercaléza „§ 5 lit. a“ cu omiterea expresiunei „caruia apartiene“ din rëndulu alu treilea si adaugirea frasei „care póte fi biseric'a, scól'a sau alta localitate“ dupa cuvintele „comisariulu consistorialu“ in rëndulu alu patrulea precum si cu omiterea expresiunei „pentru purtarea protocolului“ din rëndulu ultimu.

Urmându sub discutiune §. 18 din proiectu conform propunerei facute din partea comisiunei devenitu acum §. 19 si cu delaturarea propunerei deputatului Coriolan Bredicean ca: „La casu, daca unu preotu indreptatitu nu e indusu in list'a primita dela consistoriu, colegiulu electoralu e indreptatitu a intrégi list'a inducându pe cei indreptatiti“: — Se primesce in urmatoriulu teostu. „Dupa constituirea colegiului electoralu, pe bas'a listei primite dela consistoriu se constata numerulu alegetoriloru presenti si numele lor se petrece la protocolu“. List'a alegetoriloru servece de basa la votare si se aclude la protocolu.“

§. 19 din proiectu acum §. 20 in urm'a propunerei comisiunei; — Se primesce cu urmatórele modificari: In alinea I. cuvëntulu „verificarea“ se inlocuesce cu „acestea“ si cuvintele „numai decât, s'au eventualu dupa o consultare confidentiala“ se omitu cu totul; ér in alinea a dóu'a rëndulu doi in locu de „list'a generala“ se accepta terminulu numai de: „list'a alegetoriloru.“

§. 20 din proiectu acum §. 21 la propunerea comisiunei. — Se primesce fara schimbare.

§. 21 din proiectu acum §. 22 conform propunerei comisiunei. — Se primisce in urmatoriulu teostu: „Dupa-ce in rëndulu listei alegetoriloru au votatu toti alegetorii presenti, incât nu s'ar fi prezentatu toti cei indusi in lista, se defige unu terminu de o jumetate de óra pentru presentarea celoru absentii.

Dupa espirarea acestui terminu, inainte de tóte se petrece la protocolu numele alegetoriloru nou veniti, dupa aceea se continua votarea cu acestia intocmai cá cu cei mai inainte.

Dupa votarea acestora alegerea se inchee si se notéza la protocolu timpulu (óra si minutele) incheerii“.

§. 22 din proiectu devenitu acum §. 23. — Se primisce in teostulu prezentatu prin minoritatea comisiunei astfelu, ca in alinea prima cuvintele, cari urméza dupa cuvëntulu „suméza“ din rëndulu alu cincilea se se omitia inlocuindu-se cu urmatórele:

„si pe acelu candidat, care a intrunitu maioritarea absoluta a voturiloru valide, presiedintele 'l proclama de deputatu.

„Daca inse nici unulu din candidati n'a obtinutu maioritarea absoluta a voturiloru, intre cei doi, cari au intrunitu mai multe voturi imediatu se pune la cale alegere nóua.

„Voturile, care cu asta ocaziune se dau altoru persóne decât unui'a din cei doi candidati, si siedulele albe, se considera de neesistente, si la constatarea rosultatului nu se numera.“

Ér in alinea a dóu'a se omitu cuvintele „Intre doi, cari maioritarea“, si se in locuescu cu: Daca cu acésta ocaziune ambii candidati“.

§. 23 si §. 24 din proiectulu originalu acum §§-i 24 si 25 la propunerea comisiunei. — Se primescu nemodificati.

§. 25 acum §. 26 la propunerea comisiunei. — Se primisce cu modificarea propusa de Dr. Nicolae Oncu ca cuvintele „inca in aceea-si di“ se se inlocuésca cu: „in 24 óre.“

Sub titlulu VII. „Alegerile deputatiloru mireni“. A) Alegerea, — conform propunerei comisiunei. — Se primisce nemodificatu.

§. 26 din proiectu devenitu acum §. 27 conform cu propunerea comisiunei. — Se primisce intercalandu dupa cuvëntulu „fiesatu“ din prim'a alinea „§ 5. lit. b.“ si din alinea a trei'a, rëndulu trei cuvintele „eventualu se statoresce list'a gene-

rala", se omitu si se inlocuescu cu „in casulu prevediutu in §. 10 alinea ultima se autentica list'a", asemenea se omite cuventulu „autenticata“ din rendulu ultimulu.

§. 27 din proiectu acum §. 28 la propunerea comisiunei. — Se primesce omitiendu cuvintele „eventualu dupa o consultare prealabila.“

§. 28 din proiectu acum la propunerea comisiunei. — Se primesce omitiend cuventulu „generale“ si inlocuindu cuventulu „notati“ cu „inscrisi“; ér cu cuventele „Alesu póte fi acela“ etc. se incepe un §. nou, §. 30 stergend conjunctiunea „si“ dupa cuventulu „membru.“

Luandu-se la desbatere §§. 29, 30, 31 din proiectulu originalu, §§. 31, 32, 33 conform propunerei comisiunei. — Se primescu, omitiend pretutindenea cuventulu „generalu“ dupa cuventulu „list'a“.

§. 32 din proiectu acum §. 34 la propunerea comisiunei. — Se primesce inlocuindu pasagiulu „incât vor ajunge la rându in restimpulu de jumetate de óra la a carei expirare votarea se incheia“ cu urmatoriulu alineatu: „Dupa expirarea timpului de jumetate de óra si dupa ce au votatu toti cei ce s'au prezentatu in aceea jumetate de óra se incheia alegerea“ etc.

§. 34 din proiectu acum §. 35 conform propunerei comisiunei. — Se primesce neschimbatu.

§. 35 din proiectu acum §. 36 la propunerea comisiunei. — Se primesce cu urmatoriulu alineatu nou dupa primul alineatu.

„In casulu când delegatulu sinodului electoralu ar fi impedecatu a-si implini acésta datorintia, este datoriu se predea protocolulu celuialaltu barbatu de incredere cá el se-l presenteze la timpul si locul indicatu“, ér din alinea a dóu'a se omitu cuvintele „generalu“.

§. 36 din proiectu acum §. 37 conform propunerilor comisiunei. — Se primesce cu urmatórele modificari, si anume dupa cuvintele „insusi protocolulu“ din rendulu trei se adauga urmatórele:

„Daca nici presiedintele, nici barbati de incredere n'au sigilu, pe coverta in amendóue locurile se pune sigilulu parochiei“. Ér cuvintele „din fruntea protocolului“ se sterg si inlocuescu cu acestea: „Protocolulu sinodului parochialu electoralu din comun'a N. N. si la fine mai adaugend urmatoriulu alineatu nou: „Barbatulu de incredere, respective substitutulu seu este datoriu se presenteze in persóna protocolulu electoralu la colegiulu de scrutiniu“.

§. 36 din proiectu acum §. 38 la propunerea comisiunei. — Se primesce inlocuindu cuvintele „dubióse sau cu defecte esentiale“ din alinea a trei'a cu „carora le lipsesce recerintiele formale prescrise prin acestu regulamentu“ si intercalandu dupa cuventulu „sosite“ din acésta alinea cuvintele: „pe alta cale sau.“ Ér dupa alineatulu doi se adauga cá ali-

neatu nou: Dupa ce s'a terminatu scrutinarea, incât nu s'ar fi prezentatu din tóte comunele, ce apartienu cercului de scrutiniu se mai astépta o jumetate de óra in decursulu careia se mai scrutineza cele intrate in acestu restimpu, si cu acésta scrutiniulu se incheie.

§. 37 din proiectu devenitu acum §. 39 la propunerea comisiunei. — Se primesce nemodificatu.

§. 39 din proiectu acum §. 40 la propunerea comisiunei. — Se primesce omitiendu cuvintele „barbati de incredere, va se dicu de toti“ din alinea I.

§. 40 din proiectu acum §. 41 la propunerea comisiunei. — Se primesce, inlocuind cuvintele „inca in aceea-si di“ din alinea a dóu'a cu cuvintele „in 24 óre.“

In subtitlulu VIII. „Proteste“ la §. 40 din proiectu devenitu acum §. 42 deputatulu Dr. Ioan Mihu propune cá cuvintele din alinea a dóua „presidiulu congresului“ se se inlocuesca cu cuvintele: „consistoriulu metropolitanu“ si „proteste predate postei la adres'a consistoriului metropolitanu in terminulu susindicatu de 15 zile se privescu cá inaintate in timpu legalu. — Ér congresulu cu delaturarea acestei propuneri primesce §-lu cu urmatórele modificari si anume adaugendu dupa cuvintele „la alegere“ din alinea prima cuvintele: prin proteste, cari inse trebue se fie intrate la presidiulu congresului, ér alinea a dóu'a se sterge.

Subtitlulu IX. Dispositiuni transitorie din proiectulu originalu. — Se primesce inlocuind cuventulu „transitorie“ cu cuventulu „generale.“

§ 41 din proiectu devenitu acum 43 la propunerea comisiunei, — Se primesce nemodificatu.

§. 42 din proiectu acum 44 la propunerea comisiunei. — Se primesce omitiend cuvintele „pentru conscrierea preotimei din tractu“.

Cu acestea presidiulu ridica siedinti'a si anuntia cea procsima pe mane la 9 óre a. m.

A dóu'a conferintia invetiatorésca

a reuniunei cercuali din protopopiatulu Aradului tienuta Miercuri'a trecuta in comun'a Micalac'a.

La 8 óre dimineti'a din 11 Nov. n. a. c. comun'a nóstra Micalac'a avea unu prospectu neobici-nuitu, cà-ci pre din aintea frumósei biserici se plimbau incóce si incolo nisece omeni straini, apartienetori clasei alese, avend intre densii pre Venerabilulu protopresbiter tractualu betranulu Moise Bocsianu. Erá pre langa densulu corpulu invetiatorescu de la scólele nóstre elementarie din protopopiatulu Aradului insocitu de preotii locali din Micalac'a, de preotulu Moise Babescu din Fenlacu si de unii frantasi ai poporului romanu din comuna.

Dupa ce parintele protopresbiteru a sevirsiu

chiamarea duchului santu, presedintele reuniunii dlui Ioanu Efticiu salutà pe membri de bunavenire si dechiarà siedinti'a de deschisa. Dupa cuvintele calduróse ale parintelui Ioanu Ciora, prin cari densulu salutà pre corpulu invetiatorescu in numele comitetului parochialu, si dupa felicitarea cea sentimentala si sincera a parintelui protopopu inspectoru, corpulu didacticu s'a dusu se asculte prelegerile in scóelele invetiatoriloru nostri locali Savu Mihuti'a si Savu Bugariu. Acolo am aflatu tóte in cea mai buna ordine si pre invetiatori plini de rîvna pentru binele scolaru. Pruncii frecuentéza scól'a regulatu si-si iubescu pre invetiatorii loru, cá si acestia pre densii. Abstragènd unele scaderi metodice, conferinti'a si-a exprimat multumirea facia de sporiulu constatatu in scóelele nóstre din Micalac'a. Mai vertos ne-am bucuratu de organizarea corului vocalu, carele servesece spre onóre dlui invetiatoriu Mihuti'a.

In lips'a de unu centru de convenire, dd. preoti si invetiatori din locu au adus jertfe si ne-au impartitu pre la ospitalele si bogatele loru mese, pentru cari sacrificie Ddieu se li-resplatesca insutitu.

Dupa am. la 3 óre s'a continuatu conferinti'a amesuratu programei. Discursulu dlui prof. T. Ceontea „despre mesurile metrice“ a facutu buna impressiune in ascultatori. De asemenea a fostu ascultat cu placere si discursulu dlui Nicolau Stefu „despre metasaritu“, luand angagiamentu comunu, ca fie carele se staruésca in sfer'a sa de activitate pentru latírea acestui ramu importantu al economiei.

La punctulu urmatoriu din programa, unde avea se preléga fie-care invetiatoriu despre materialulu, ce i-s'a impartitu prin comisiunea delegata inca din conferinti'a dela Pecic'a, in sfer'a „esercitiiloru intuitive cu cetitulu si scrisulu“ au respunsu cu operate gat'a numai paremi-se vre-o noue membri. Lucràrile preste tot au fost petrunse de unu spiritu, ce vedesce cunoscintia de cauza si invetiatorii disertanti au fost viu salutati.

Pentru cá se remana urme neperitorie despre aceste operate, conferinti'a le-a predatu pre tóte unei comisiuni cá se le censureze și apoi despre resultatulu se reporteze la urmatóri'a conferinti'a, ce se va tiené in Aradu la 18. Februaru n. 1892. Èr cá se avemu inaintea nóstra unu intregu completu si harmonicu, conferinti'a a insarcinatu biuroulu, se recerce pre cei alalti membri, cari nu si-au prezentatu operatele, cá celu multu pana la 13. Ianuariu n. 1892 se-si inainteze operatele gat'a si se le tramita la presedintele reuniunii, ca acest'a apoi immediatu se le predee comisiunei censoratorie spre opinionare. Comisiunea are se-si finésca censurarea pana la 18 Februaru n. 1892 despre tóte operatele, ca in conferinti'a de atunci sè se póta aduce in caus'a acést'a unu decisu meritorialu.

Dupa ce s'au mai ventilatu si cele alalte puncte din programa, conferinti'a a exprimat multumita

protocolara prea demnului seu inspectoru-protopopu, carele tot-deun'a a imbratiosiatu cu caldura ori ce cauza referitoria la promovarea invetiamentului; de asemenea s'a exprimat multumita protocolara comitetului parochialu si preotiloru, cá si invetiatoriloru pentru jertfele aduse in caus'a invetiamentului cu acésta ocasiune.

Presedintele multumind apoi membriloru pentru zelulu desvoltatu in cauzele scolarie, intre strigàri frenetice de „se traesca“ invetiatorii conscii de cauza, a inchisu conferinti'a, dicundu-ni „la revedere“ in Aradu!

Unu membru.

Bibliografie.

Dupa volumele I. si II. ale opului titlatu:

Parti a lese din *Istori'a Transilvaniei* pe dóue sute de ani din urma, au aparutu si *Volumulu alu III.* in formatulu si cu tipariulu celorlalte dóue in 40 de cóle, de Georgie Baritiu. Sibiu 1891. in editiunea autorului. Tipografi'a W. Krafft.

Acei cetitori romani, cari au aruncatu ochii preste celelalte dóue volume vor fi pututu observá, ca cele mai multe parti, câte am adunatu la unu locu, se reducu la istori'a suferintieloru poporului romanu, s'au, precum s'a mai dis, la tragedi'a nóstra nationala, anume in vol. I. incependu dela anulu 1683. pana inclusive la 1847., éra in alu II. dela 1848. pana la 1860., adeca selbatecele versari de sânge, atrocitatile esecutate cu scopu de a exterminá pe poporulu romanu, apoi lege martiala si in urma absolutismu rigorosu.

Intocmai acelasi metodu am urmatu si in compunerea volumulu III, care cuprinde evenimente dela 1860. pana la 1883., adeca dintr'unu periodu de 23 de ani, fórte bogatu si acest'a de catastrofe mari, cá si de resturnaturi, care au lovitu de a dreptulu in partea natiunei romane locuitoare in tierile monarchiei austro-unguresci. Nu am trecut cu vederea evenimentele generale, fara a caroru cunóscere nu am puté intielege pe acelea, in care au fost acesti romani actori in proportiuni ca nici-odata, atât in sfer'a politica, cât si in cea bisericesca si intru inmultirea elementelor de cultura, nu numai pana la Dualism, si chiar si dela acest'a incóce in mani'a tuturiloru pedecelor si a machiavelismului rafinatu.

Cele dóue congrese nationale politice, unulu din Ianuarie 1861., altulu din Aprilie 1863; cele dóue diete transilvane, un'a democratica dintre anii 1863 et 4, alta aristocratica din Noemvre 1865; desele caletorii ale mitropolitiloru si deputatiloru la Vien'a; intrarea ardeleniloru in senatulu imperialu din Viena; esirea loru de acolo intre cele mai triste impregiurari; smulgerea romaniloru greco-orientali de sub domni'a ierarhiei sèrbesci, prin organizarea mitropoliei si a episcopiei de Caransebesiu alaturea cu cea

de Arad; dissensiunile romanilor; — cá urmare imperativa a infricosiatei caderi dela Königgrætz, infiintarea Dualismului, autonomi'a Transilvaniei cassata, legile acestei'a din 1863/64 anullate; natiunea romana cá individualitate politica sacrificata si aruncata la discretiunea unui altu elementu nationalu; luptele politice continuate din partea romanilor; intrunirea lor pentru marele scopu alu emanciparii manifestatu si circumserisu in memorandumu nationalu, impartasitu in patru limbi popóreloru aparatóre de dreptu si de libertate, — acestea si alte câteva momente mari din viéti'a nóstra nationala se potu vedea adunate in vol. III. pe 23 de ani, confirmate cu câteva acte si corespondentie intercalate in textu, éra altele vre-o 96 alaturate cá supplementu la volumulu acest a, precum s'au adausu 80 si la celelalte dóue anterióre.

Acestu volumu alu III. costa legatu tare 4 fl., legatu usioru 3 fl. 50 cr. v. a.

In restimpu de 3 luni, adeca pana la 31. Ianuarie 1892., expeditiunea din partea autorului se face franco pentru toti domnii cáti se vor fi prenumeratu deadreptulu la elu; dupa acelu terminu exemplarele remase neprenumerate trecu in comisiune la librari'a W. Krafft in Sibiiu.

Dela 5 sau mai multe exemplare platite dintr'o data se dau 10°/_o cá rabatu.

Se mai afla si din vol. I. si II. multe exemplare si se dau cu pretiurile cunoscute mai de inainte, legate tare câte 5 fl., brosiurate câte 4 fl. 50 cr., sau **tóte trei** volumele in 141 de cóle 14 fl. legate, 12 fl. brosiurate.

Comandele se facu mai siguru prin mandate postale. — Expeditiune prompta.

Sibiiu, 30. Octomvre 1891.

George Baritiu.

D I V E R S E.

* *Consistoriulu eparchialu aradanu* intrunitu in siedintia plénaria Marti'a trecuta pre bas'a alegerii efeptuite prin sinodulu protoprespiteralu electoralu alu tractului Temisiorii, intrunitu la 25 Septemvre anulu curentu, a denumit de protopresviteru pentru tractulu vacantu alu protopresviteratului Temisiorii pre domnulu Dr. Traian Puticiu profesoru de teologia la seminariulu din Aradu.

Felicitările nóstre!

* *Convenire.* Elevii, cari absolvat la finea anului scolasticu 1885/6 studiele teologice la seminariulu din Aradu, s'au intrunit Luni'a trecuta aici in Aradu in urm'a unui conclusu luat de densii, cá dupa 5 ani dela absolvare se-se intrunésca. Cu acesta ocaziune s'a oficiat unu servitiu divinu in biseric'a catedrala, si unu parastasu pentru fostii profesori ai institutului, trecuti la cele eterne: Atanasiu Tuducescu si Petru Popoviciu, precum si pentru colegulu lor decedatu Dimitrescu, fostu preotu

in Seceani. Dupa servitiulu divinu s'a tienut o intrunire in sal'a mare a seminariulu diecesanu, unde parintele asesoru consistorialu Ioan Petranu prin unu nimeritu cuventu de deschidere salutá pre colegii intruniti, constatand, ca pre cât este de frumos spiritulu de colegialitate intre elevi, — pre atât de frumos si de valóre este a alimentá acestu spiritu in viétia pre terenulu faptelor si mai cu seama pre terenulu vietii si activitáti pastorale. Dupa acestu discursu primitu cu mare insufletire de catra cei presenti adunarea a discutat asupra modului, cum se intretiéna si pre mai departe spiritulu de colegialitate, si a luat conclusulu, cá dupa 5 ani se-se intrunésca de nou, la care ocaziune fiecare din colegi se arete esperintiele si rezultatele obtienute pre terenulu pastoralu. Dupa adunare toti cei de facia s'au prezentat in corpore la Pré Santi'a S'a, parintele Episcopu alu Aradului Ioan Metian spre a dá espressione sêntiemintelor de iubire si alipire fiiésca catra Pré Santi'a S'a. Aici luand cuvântulu parintele Vincentiu Petroviciu, parochu in Toraculu-micu in unu scurtu discursu constatá, ca elevii absolventi ai institutului teologicu din Aradu la finea anului scolasticu 1885/6 intrunindu-se dupa 5 ani dela absolvare aici in Aradu, au venit inaintea Pré Santiei Sale, cá se-si esprime sêntiemintele de stima si iubire facia de Pré Santi'a S'a — dorindu-i si rogand pre Ddieu, cá se-lu tiena multi fericiti ani spre inaintarea bisericei si poporului eparchiotu. Pre Santi'a S'a, parintele Episcopu respundiend la acestu discursu, — dechiara, ca se bucura vedind ca preotimea nóstra si in specialu preotii teneri alimentéza si desvólta intre dènsii spiritulu de colegialitate, carele este unu puternicu mijlocu pentru o activitate mai succésa pre terenulu pastoralu; se bucura de acésta imprejurare cu atât mai vèrtos, cu cât desvoltarea poporului nostru pre tóte terenele vietii sta in cea mai strènsa legatura cu activitatea preotimei; si deci implóra ajutoriulu Ceriului pentru o cât mai succésa activitate intru ridicarea si inaintarea poporului credintiosu.

* *O fapta laudabila.* Confratii nostri din comun'a Bacamezêu in protopresviteratulu Lipovei sub conducerea zelosului lor preotu Laurentiu Barzu si cu ajutoriulu si colucrarea Pré Santiei Sale, parintelui Episcopu Ioan Metian si a venerabilului consistoriu eparchialu din Aradu au cumperatu dela erariu unu complexu de pamentu in suma de aprópe 400 jugere catastroale cu pretiulu de douediéci si opt mii de fiorini v. a. pre langa deobligamentulu cá din acestu complexu se dea pre seam'a comunei bisericesci si a comunei politice de acolo câte 50 de jugere. Prin acésta cumperare de paméntu credintiosii nostri din numit'a comuna vor poté merge cu sporu si cu succesu inainte pre terenulu desvoltarii lor ulterióre, cu atât mai vèrtos, cu cât comun'a Bacamezêu dispunea pana acum numai de unu micu hotariu, si din acésta cauza era impededata in desvoltare, in timpu ce acum poporulu si biseric'a nóstra cu diligintia si cu grije va poté se inainteze.

Felicitám pre fratii nostri din Bacamezêu si pre zelosulu lor preotu pentru acestu resultatu; si in acelasi

timpu ne bucurăm, ca principiile propagate si in acésta directiune de venerabilulu consistoriu si sinodu eparchialu prindu tot mai afund redacini intre preotimea si poporul nostru pre terenulu celu manosu al faptelor!

* **Himenu.** Dlu Dr. Ioan u Traileseu profesor de teologie in Arad i-si celebréza astadi cununii'a in biserica gr. or. din Nadab cu d-siór'a Emili'a fic'a d-lui notariu din Nadab Ioan Popescu.

Felicitările nóstre!

* **Himenu.** D-lu Alexandru Popoviciu clericu abs. i-si celebréza cununii'a astadi in biserica ort. din Giula-magiara cu d-siór'a Silvia fic'a preotului nostru din Giula Iosif Besan.

Felicitările nóstre!

* **Himenu.** Tinerulu Alexandru Sandu invetiariu in Satu-Chinezu si-a incredintiatu de fiitóri'a sotia pe d-siór'a Emili'a fic'a d-lui Vasile Popovici comerciante in Parti'a.

Felicitările nóstre!

* **Apelu.** Societatea academica „Junimea“ a primitu in administrare urmatórele opuri: 1. „Poesii germane“ traduse de C. Morariu, 1 fl. esempl. 2. „Omiliile ale sf. Ioan Gura-de-aur la epistolele sf. apostolu Paul catra Tit si Filemon“, 60 cr. esempl. 3. „O Rugaciune“ de Carmen Sylva, 45 cr. esempl. 4. „Istoriculu scólei reale gr. ort. din Cernautiu“, 30 cr. esempl. 5. „19 Omiliile ale sf. Ioan Gura-de-aur la epistolele sf. apostolu Paul catra Romani“, 1 fl. esempl. 6. „Hermanu si Dorothea“ trad. 50 cr. esempl. Tóte aceste elaborate ale Dlui C. Morariu se vënd in favórea fondului pentru infiintarea unei scóle romanesci de fetitie in Bucovina. Ne adresam deci catra P. O. Publicu romanu, ca luand in considerare menirea nobila a acestoru operate, se sprijinésc scopulu lor prin cumperarea sus citatelor carti. Doritorii, de a cumperá din aceste elaborate sunt rugati a se adresá catra societatea academica „Junimea“ in Cernautiu, trimitiend pe langa pretiulu de sus 5 cr. cá spese postale. Pentru comitetulu societáti academice „Junimea“ Presidentulu: stud. teol. Petru Ionescu, m. p. Secretariulu: Alexandru Berariu, m. p.

* **Codicele Mateiu Voileanu** este titlulu unei cărti, aparute de curend in tipografi'a archidiecesana din Sibiu, carea contine: scrieri din prim'a jumetate a veacului trecut. Acésta carte este publicata de dlu Mateiu Voileanu asesoru consistorialu in Sibiu, si este menita mai cu seama pentru cá se-se póta judecá limb'a si modulu de gandire alu betranilor nostri din veaculu trecut. O recomandám in deosebit'a atentiune a publicului nostru.

* **Intrebári de educatiune si instructiune,** studie pedagogice de Dr. Petru Span este titlulu unei brosiure, aparute in tipografi'a archidiecesana din Sibiu. Acésta carte tractéza si desvólta intrebári insemnate pedagogice, si deci o recomandám in deosebit'a atentiune a preotimei si invetiatorilor nostri.

† **Necrologu.** Ioan Groza parochu gr. or. rom. si fiulu seu Ioan cu inima franta de durere aducu la cunoscentia prea durerós'a scire tuturor rudeniilor, amicilor, colegilor si cunoscutilor prea timpuri'a trecere din viétia a mult iubitului fiu si frate Petru Groza, care in urm'a unui morbu greu si indelungat in etate de 24 ani 'si-a dat sufletulu seu in mânile Creatoriului in 8 Noemvre st. n. la órele 10^{3/4} sér'a. Osemintele defunctului s'au inmormentatu in presentia unui publicu numerosu in 10 Noemvre la 1 óra dupa amédi in cimiteriulu orientalu. Ceremoniile funebrele au fost seversite conform ritului orientalu ortodox-roman de catra parintele Iosif Gradinariu ases. consist. si inspect. scolaru din Seceani asistatu de preotii Virgiliu Pap din Alliosiu, si Sav'a Seculin din Fiscut. Fie-i tierin'a usióra, si memori'a binecuventata! Feregihaz, 10 Noemvre. 1891.

† **Necrologu.** Tenerulu, Aureliu Indre preparand abs. in urm'a unui morbu indelungatu si plin de suferintie a incetatu din viétia Dumineca in 15/27 Oct. la 4 óre d. m. in etate de 26 de ani. Remasitiile pamentesci ale defunctului s'au depus in 19/31 Oct. d. m. spre odihna eterna in cimiteriulu din Beiusiu. Pre repusatulu lu-deplange intristatii sei parinti, surori, si amici. Serviciulu funebru s'a oficiatu prin Rvd. Dnu protopresbiteru Vasiliu Papp. Cantarile funebrele le-a executatu câti-va tineri teologi si anume: G. Cherechesiu, G. Papp iun., Georgiu Papp sen. si Em. Popu.

† **Necrologu.** Cu inim'a plina de durere incunoscentiam la tóte neamurile nóstre, la amicii si cunoscutii cumca fiulu nostru, sociulu, fratele, cumnatulu si unchiulu nostru: Petru Popoviciu, parochulu Ecichei rom. care a servitu biserica 8 ani a repausatu astadi in 24 Oct. a. m. in al 34-lea an al vietiei sale la 11 óre a. m. de unu morbu greu. Inmormentarea a fost in 26 Oct. la 9 óre a. m. — Fie-i tierin'a usióra si memori'a eterna! — Ecicea, in 24. Oct. 1891. — Parintii: Iosifu Popoviciu, parochulu Satului nou, Sofi'a, maica, Sofi'a soci'a. Fratele: Timotheu Popoviciu preotu in Deliblat, Elen'a cumnata. Nepotii: Evrosina si Victor.

† **Necrologu.** Adam Groza parochu rom. gr. ort. din Costeiu-mare cá sotiu, Petru, Livius si Victor cá fii, Lazar Popoviciu preotu gr. or. din Ocolisiulu-mare cu sotia Elena cá parinti, Ioan Popoviciu, Mari'a si Siamu Martonosi, Sinefta Groza, Areliu Popoviciu si Petru Popoviciu, cá cumnati si cumnata, cu inim'a franta de durere, aduc la cunoscentia tuturor rudeniilor si prietiniilor, trecerea din viatia, a mult iubitei sotie, mama, fica, nora si cumnata Mari'a Groza n. Popoviciu, intimplata la 28 Octomvre 1891. st. v. sar'a la 10 óre, dupa unu morbu indelungatu, in etate de 24 ani, si a fericitei casatorii de 8 ani. Remasitiile pamentesci ale scumpei defuncte s'au depusu spre eterna odichna, Miercuri in 30 Oct. st. v. a. c. la 1 óre p. m. in cimiteriulu bisericeii gr. or. din Ocolisiulu-mare. Ocolisiulu-mare 29 Octomvre 1891. st. v. Fie-i tierin'a usióra si memoria binecuventata.

* **Anancia literariu :** *A aparatu „Calendariu pe anulu 1892“ formatu octava pe 138 pagine si se afla de vediare cu 30 cr. v. a. in tipografia diecesana si in tote librariile mai insemnate. Celoru ce primescu spre vendiare esemplarie mai multe li-se acorda rabatu avantajios.*

Concurse.

Pentru intregirea postului de preotu in parochi'a de clas'a a III-a **Giuliti'a**, din protopresviteratul Radnei, se escrie prin acést'a concursu cu terminu de **30 zile dela prim'a publicare.**

Emolumintele sunt: 1) Venitulu pamentului preotiescu de 332 fl. din care e a se solvi si contributiunea; 2) Venitulu birului preotiescu 100 fl.; 3) Venitulu diferiteloru stole preotiesci 80 fl.; — care dau laolalta venitulu anualu de 512 fl.

Concurentii au a-si inaintá suplicele loru instruite conform legei in vigóre, in terminulu sus indicatu la o-ficiulu protopresviteralu alu tractului Radnei.

Radn'a, 24. Octomvre 1891.

In contielegere cu comitetulu parochialu.

Vasile Belesiu, m. p.

protopresviteru.

—□—

Pentru deplinirea postului de invetiatoriu la scól'a gr. or. din **Vizm a**, se escrie concursu, cu terminu de alegere pe diu'a de **24. Noemvre st. v. a. c.**

Emolumintele sunt, in numerariu: 121 fl. 50 cr.; pausialu scripturistichu 10 fl. pentru conferintie 10 fl. si 10 fl. pentru curatoratu; éra in naturale: 3 jugere pamentu aretoriu, 32 metri de lemne, din cari se incaldiescu si scól'a; 48 meti parte grâu, parte cucuruзу, si locuintia libera cu gradina de legume.

Recursele cuviintiosu ajustate, sè se tramita Parintelui protopopu Georgiu Creciunescu in Belincz per Kiszetó, pana inclusive 22. Noemvre 1891; avénd recurrentii a se presentá in vr'o Dumineca ori serbatóre in biseric'a locala, spre a-si aretá desteritatea in tipicu si cantarile bisericesci.

Dirigintii de „coruri vocali,“ vor fi preferiti.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mibe: **G. CRECIUNESCU**, m. p. prot. si inspectoru scol.

—□—

In nexu cu Inaltulu decisu consistorialu dto 8/20 Augustu Nr. 3229, 3232 ex 1891; pentru deplinirea capelaniei temporale pe langa veteranulu preotu Ambrosiu Jurm'a din **Batta**, se escrie concursu cu terminu de **30 de zile dela prim'a publicare.**

Emolumintele anuali impreunate cu parochi'a veteranului preotu A. Jurm'a sunt: un'a sesiune parochiala si celelalte venite stolari si birulu usuatu, cari tóte dau unu venitu anualu aproximativu de 600 fl. v. a. Capelanulu alegendu va capetá un'a jumetate din tóte venitele parochiei, pana ce preotulu Ambrosiu Jurma va fi in viatia, ér când apoi acesta va incetá din viatia; capelanulu conformu §. 4. din Regulamentu va urmá cá parochu.

Recurentii pentru acést'a capelania sunt avisati, recursele lor instruite cu documentele legali cu calificatiu-

nea pentru parochii de clas'a a II-a si adresate comitetulu parochialu din **Batta**, — a le subscrerne subscrisului protopresbiteru in **B.-Lippa**, pana la terminulu sus indicatu; — precum si a se presentá in vre-o Dumineca sau serbatóre in s-t'a biserica din **Batta**, spre a-si aretá desteritatea in cantu si tipicu si respective in oratoria.

Batta, 7/19 Octomvre 1891.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **VOICU HAMSEA**, m. p. protopopu.

—□—

Pentru indeplinirea postului invetiatorescu dela scól'a I. gr. or. romana din Comun'a **Somoschesiu**, dieces'a si comitatulu Aradului, inspectoratulu Siepreusului, se publica concursu cu terminu de alegere pe **8/20 Noemvre an. cur**

Emolumintele sunt: 1) In bani gat'a 300 fl. 2) Patru jugere de pamentu estravilanu cu dreptulu de pasiune. 3) Pentru scripturistica scolara 5 fl. 4) Diurne la conferintiele invetiatoresci 10 fl. 5) Pentru curatoratulu scolaru 10 fl. 6) Pana când comun'a va edifica locuintia separata, alegendu-lu invetiatoriu va avea locuinti'a sub unu edificiu cu celalaltu invetiatoriu si va folosi 1/2 de intravilanu precum si dupa edificare. 7) Optu orgii de lemne din care se va incaldi si scól'a. 8) Dela inmormentari mari 40 cr. dela mici 20 cr. unde va fi poftitu.

Doritorii de a ocupa acestu post au a documenta: Ca au esamen despre absolvirea preparandiei si calificatiune. Ca au esamenu de limb'a magiara. Ca au suportatu la esamenulu finalu din anulu trecutu calculu bunu. Atestatu de botediu, de conduita si moralitate.

Recursele astfelii ajustate si adresate comitetulu parochialu, se se tramita **M. O. Dnu Inspectoru Ioan Avramu** in **Miske p. u. N.-Zerénd.**

Competintii au a se presentá in vre-o Dumineca seu Serbatore in biserica din locu pentru de a-si areta desteritatea in cantu si tipicu.

Siomoschesiu la 22 Sept. (4. Octomvre.) 1891.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu: **IOANU AVRAMU**, m. p. parochu, inspectoru scolariu.

LICITATIUNE MINUENDA.

Pe bas'a ordinatiunei Venerabilului Consistoriu de datulu 28 Aug. a. e. Nr. 3.877. se escrie concursu de licitatiune minuenda pentru zidirea unei noue scóle confesionale gr. or. in **Siustra**, cu terminu pe **27 Dec. st. v. 1891. sau 8 Ian. 1892 st. nou** in comitatulu Temesiu, cerculu Recasiu, protopresviteratulu Belintiu.

Planulu, preliminarulu speseloru si conditiunile de licitatiune se pot vedea la presedintele comitetulu parochialu **Pompeiu Dorca**.

Doritorii de a interprinde acést'a zidire sunt avisati ca pe terminulu mai sus espus, sè-se presinte la faci'a locului, sau se-si trimite ofertele in scrisu provediute cu vadiulu de 10% garantandu-se primirea aceluia, care va intreprinde zidirea cu pretiulu celu mai moderatu.

Siustra, 19 Octobre 1891.

Pompeiu Dorca, m. p.
pres. com.

In contielegere cu protopresbiterulu tractualu: **GEORGIU CRECIUNESCU**, m. p.

—□—